

18/1/84

ELLLENGUATGE

L'artificiositat

Vet aquí un mot, el substantiu *artificiositat*, que no trobem recollit a cap dels repertoris habituals que solem consultar: el Diccionari Fabra, el de la Gran Enciclopèdia Catalana i l'Alcover-Moll. Però, malgrat que mantenim una reserva molt forta envers una tendència actual a la creació arbitrària i l'ús de derivats innecessaris, creiem, tot i que més d'un cop hem evitat aquest mot i l'hem substituït per una perifrasi de sentit equivalent, que l'ús de *artificiositat* és ben legítim, car la seva formació és regular i designa un concepte molt clar i precís per al qual no disposem de cap altra denominació.

La formació de *artificiositat* és anàloga a la de *odiositat*: del substantiu *odi* hem obtingut l'adjectiu *odiós*, el qual, al seu torn, ha originat el substantiu *odiositat*, amb un significat diferent al del primitiu *odi*, car significa «qualitat d'odiós». Anàlogament,

de *artifici* hem format l'adjectiu *artificiós*, del qual, amb el mateix sufix de derivació que ens ha donat *odiositat*, podem obtenir el substantiu *artificiositat*, al qual atribuïm el significat «qualitat d'artificiós», ben diferent del que hom reconeix al primitiu *artifici*, que significa «truc enginyós» o «art, habilitat, truc, emprats per a estrafer o dissimular la veritat, les imperfeccions d'una cosa...» (Diccionari Fabra). Podem dir, així, *l'artificiositat d'una paraula, d'una frase, d'una construcció*, etc., és a dir, el seu caràcter artificios, cas en què no escauria, certament, recórrer al substantiu *artifici*. Però, és clar, això no vol pas dir que puguem obtenir noms derivats anàlegs, d'adjectius com *coratjós, anguniós, avariciós*, etc., de què no tenim cap necessitat i que designarien conceptes poc clars. És el que comentàvem no fa gaire a propòsit de *rigorositat*, derivat, certament, de formació regular, però que s'usa amb el mateix valor que el primitiu *rigor* i, per tant, innecessari i impropi.

Tenim, d'altra banda, un exemple de l'ús de *artificiositat*: *L'obra de redreçament de la llengua escrita... ha de defugir tota artificiositat que dificultés la seva difusió* (P. Fabra, *De la depuració de la llengua literària*). Per això, ens hem permès de suggerir a la Secció Filològica de l'Institut la inclusió de *artificiositat* en el nostre repertori normatiu, i el nostre suggeriment ha estat, en principi, ben acollit.

Albert Jané